

“Alleen samenwerking en overleg leidt tot betere kwaliteit”

Serie onderwijs: leren stopt nooit

Wie bepaalt het lesprogramma van de opleidingen Groen, Grond & Infra? Hoe wordt de kwaliteit gewaarborgd? Wat is daarbij de invloed van de stagebedrijven? Hoe houden scholen hun kennis in stand? De realiteit is weerbarstig.

Geen enkele opleiding Groen, Grond & Infra is hetzelfde. Zeker sinds dit schooljaar maakt het wel degelijk uit voor welke school de aanstaande loonwerklerling kiest. Het ministerie van Economische Zaken, verantwoordelijk voor het lesprogramma van de opleidingen Groen, Grond & Infra, heeft het kwalificatiedossier van de opleiding geschrapt. De opleiding werd met 1300 leerlingen als te klein gezien voor een zelfstandig dossier en is sinds augustus 2016 ondergebracht in twee andere kwalificatiedossiers. Het agrarisch loonwerk valt nu onder dossier Agro, product, handel en techniek. Cultuurtechniek valt onder Groene ruimte. Dat leidt tot twee verschillende opleidingen, die nog wel steeds dezelfde naam hebben. “Organisatorisch werkt het inderdaad erg verwarrend”, zegt Dick Klop van CUMELA Nederland. “In de kern heeft het echter best veel voordelen. Voorheen zagen we dat scholen in de knoei kwamen met tijd. Om zowel voldoende aandacht aan cultuurtechniek als aan agrarisch loonwerk in een niveau 3 opleiding te geven, hadden ze eigenlijk aan drie jaar niet genoeg. Nu is er een betere focus op een vakgebied. Dat heeft ook voordelen voor de leerling. De leerling die in de cultuurtechniek wil, hoeft veel minder agrarische kennis op te doen.”

Ook het feit dat een leerling basisdelen van de opleiding samen met bijvoorbeeld een akkerbouwer of een leerling natuur, water en recreatie volgt, ziet Klop als een kans. “Dat is wel zijn toekomstige klant.”

Wel blijven er mogelijkheden voor specialisatie over. De helft van de opleiding is basiskennis. Daarnaast kan de leerling kiezen uit een profiel, zoals agrarisch loonwerk of groen & cultuurtechniek. Dat is 35 procent van de opleiding en de laatste vijftien procent is een keuzedeel. “In dit laatste deel kunnen we een brug slaan naar de oorspronkelijke Groen, Grond & Infra-opleiding. Hier krijgt de leerling die heeft gekozen voor cultuurtechniek de mogelijkheid om kennis op te doen in het agrarisch loonwerk of andersom. Dat komt overeen met de praktijk: de meeste cumelabedrijven hebben werkzaamheden in beide takken.”

Van hoofdlijn naar lesprogramma

Maar wie bepaalt de inhoud van de lesstof? Heeft de praktijk daar ook zeggenschap in? “De kwalificatiedossiers worden samengesteld door de Stichting Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB). De schrijvers hebben contact met beleidsmedewerkers en scholen. Je kunt zo’n kwalificatiedossier zien als een bestek. De hoofdlijnen staan beschreven, maar de uitvoering nog niet”, legt Klop uit. “Daarom ben ik met ondernemers aan tafel gaan zitten met de vraag: wat willen wij dat leerlingen concreet moeten weten en kunnen, aan de hand van het dossier? Voor het agrarisch loonwerk zijn daar zes thema’s uitgerold en voor cultuurtechniek zeven.”

Zo is één van de thema’s bodem, bemesting, teelt en gewas. “We hebben daarin bepaald dat de leerlingen vier grondsoorten en hun eigenschappen moeten kennen, dat ze de hoofdelementen van bemesting kennen en mestanalyses kunnen lezen en dat ze bijvoorbeeld kunnen berekenen hoeveel stikstof ze voor een bepaald perceel nodig hebben”, zegt Klop. “Bij deze gesprekken heeft ook een docent aan tafel gezeten om ervoor te zorgen dat onze ‘eisen’ binnen het niveau van de opleiding bleven. Ik heb ons voorstel voorgelegd aan de scholen en de docenten waren erg enthousiast. Ze krijgen nu een concrete invulling voor het lesprogramma aangeboden.”

Te versnipperd

Toch blijft de kwaliteit van de lesstof een groot probleem. Omdat er zoveel verschillende scholen zijn die de opleiding Groen, Grond & Infra (er zijn twaalf AOC’s met 22 locaties) op hun eigen manier aanbieden, is er sprake van versnippering. Het niveau per school wisselt enorm, omdat het vaak om kleine opleidingen gaat, die door één of twee docenten worden gerund. De ene docent is een technicus en leert zijn leerlingen alles over techniek, de ander is opgegroeid op een akkerbouwbedrijf en leert zijn leerlingen alles over gewassen. Er is geen eenduidige invulling van de opleiding.

25 jaar loonwerkonderwijs

Het loonwerkonderwijs bestond vorig jaar een kwart eeuw. In die 25 jaar is er veel veranderd en nog steeds is er verandering gaande. Het onderwijs probeert daar continu op aan te sluiten, maar dat is geen eenvoudige taak. Daarnaast moet ook de moderne werkgever zijn werknemers blijven opleiden. Reden genoeg dus om aandacht te besteden aan de toekomst van morgen. Leren stopt nooit.

Daarnaast vindt Klop de proeven van bekwaamheid te minimaal. “De leerlingen sluiten hun opleiding af met een proeve van bekwaamheid en dat is het. Er is geen tussentijdsexamen. Dus als ze na twee jaar kunnen laten zien dat ze met een rotoreg uit de voeten kunnen, zijn ze geslaagd. Terwijl dat niks zegt over hun achtergrondkennis of overige vaardigheden. Het is dus moeilijk om een gelijke waarde aan de diploma’s toe te kennen.”

Hij pleit dan ook voor een meer landelijke structuur. Zo komt er nu een landelijk examen Nederlands, maar hij zou graag ook landelijke toetsen voor bijvoorbeeld bodemkunde willen zien. Ook de proeve van bekwaamheid zou eenduidiger moeten worden beoordeeld in plaats van dat elke school zijn eigen proeve van bekwaamheid vormgeeft.

CumelaAcademie

De eerste stappen daaromtrent zijn al gezet met de oprichting van de cumelaAcademie in 2012. Momenteel zijn er drie AOC’s bij aangesloten en twee scholen staan er op de nominatie. “Een school die zich cumelaAcademie wil noemen, moet aan diverse voorwaarden voldoen. Zo moet de docent minstens twee keer per jaar bij de bedrijven langs en het leerbedrijf moet inzicht hebben in de resultaten van de leerling. Dat zorgt voor een grotere betrokkenheid tussen school en ondernemers. Daarnaast zou het goed zijn als de docent elk jaar een week stage liep. Update van vakkennis heeft nu nog te weinig aandacht. Sommige docenten komen voor hun hobby wekelijks bij cumelabedrijven over de vloer en zij blijven up-to-date. Anderen komen echter alleen op de bedrijven voor een gesprekje over de leerling en kennen het vak niet van binnenuit.”

Omdat elke school autonoom is, staat niet elk schoolbestuur te springen als het gaat om nieuwe verplichtingen en minder zeggenschap. Toch ziet Klop langzamerhand een kentering ontstaan. “Dat komt vooral vanuit de loonwerkdocenten zelf. Velen zijn betrokken bij het Landelijk Overleg Loonwerkdocenten (LOL) en horen de ervaringen van hun collega’s. Zij gaan met hun directie in gesprek, want zij beseffen dat als ze als opleiding in de markt willen blijven, ze toch een verbetering moeten gaan maken. Alleen samenwerking en overleg leiden tot een betere kwaliteit.”

TEKST: Marjolein van Woerkom

FOTO: CUMELA Communicatie